

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОГЛЯДИ ВИЩОГО ВОЄННО-
ПОЛІТИЧНОГО КЕРІВНИЦТВА РФ НА ХАРАКТЕР БОЙОВОГО
ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬК В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Р.В. Гула, доктор історичних наук доцент

Р. І. Рубльова

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в глобальному інформаційному просторі об'єктивно обумовили необхідність створення системи комплексного застосування сил і засобів кібернетичних операцій у військової сфері. Кіберпростір, як «глобальна сфера», домен глобального інформаційного простору є взаємопов'язаною сукупністю інформаційних структур і технологій, що разом з сухопутним, повітряно-космічним і морським простором стає реальним театром воєнних дій, загрози якого дорівнюють загрозам від ЗМУ.

Досить активно процеси зі створення кібервійськ відбуваються в Росії (РФ). Начальник ГШ ЗС РФ генерал армії В. Герасимов і російська військова наука визнають об'єктивну тенденцію переважного використання методів прихованого інформаційного протидіювання перед силовим рішенням бойових завдань. Разом з тим, інформація про створення кібервійськ є вкрай суперечливою. У лютому 2014 р. представник МО РФ генерал-майор Ю. Кузнецов заявив про перспективу з 2017 р. створення «загонів спеціалістів з кібербезпеки», незважаючи на те, що МО РФ вважає створення військ для боротьби з кіберзагрозами вкрай фінансово затратним.

Одночасно, те ж відомство 20.04.2014 р. повідомило про створення у МО РФ органів військового управління, які відповідальні за інформаційні та телекомунікаційні технології, інноваційні дослідження та робототехніку. А саме:

- Головного управління розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій МО РФ (березень 2014 р). Його основним завданням є здійснення єдиної військово-технічної політики в сфері розвитку інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних технологій.

- Головного науково-дослідного випробувального центру робототехніки (червень 2013 р., лютий 2014 р. – наданий статус федерального бюджетного закладу). Основне завдання центру – проведення прикладних наукових досліджень і випробувань в галузі розробки та створення робототехнічних комплексів військового призначення та здійснення функцій головної науково-дослідної організації МО РФ з робототехніки.

- Головного управління науково-дослідної діяльності технологічного супроводження передових технологій (інноваційних досліджень) МО РФ виконує функції організації інноваційної діяльності, здійснення перспективних досліджень і розробок, супроводження передових програм і наукових проєктів.

Усі ці управління об'єднані в Систему перспективних військових досліджень і розробок (СПВДР) разом з Науково-дослідним центром «Бюро оборонних рішень» в м. Москва та Відділом інноваційних розробок в м. Санкт-Петербург. Планується створення регіональних центрів в містах Єкатеринбург, Новосибірськ, Владивосток.

Інформація про створені функціональні підрозділи є досить фрагментарною та неофіційною, практично не містить даних про конкретні плани діяльності цих управлінь, що, очевидно, залежить від високого рівня секретності.

Цікавою є і активізація діяльності структурного компоненту МО РФ – Центру спеціальних розробок (ЦСР). Інформація на офіційному сайті МО РФ про центр відсутня, цілі та завдання не оголошуються, про включення в систему СПВДР – не відомо. Але, впродовж 2013–2014 рр. ЦСР виклав на порталах працевлаштування та сайтах окремих ВНЗ повідомлення про відкриті вакансії для фахівців з електроніки, телекомунікації, інформаційної безпеки, аналітики парчей та вразливості експлоїтів (програм для проведення комп'ютерних атак), цифрової обробки сигналів, методів захисту інформації, її кодування та декодування, системного програмування ІБ-модулів під Windows і Linux, а також мобільних ОС Android і iOS, розробки програмного забезпечення для смарт-карт і систем їх безпеки, аналітиків програмного забезпечення для мікропроцесорів. Інформація про те, реалізацію яких проєктів будуть забезпечувати ці спеціалісти в галузі інформаційно-комунікаційних технологій відсутня. Одночасно, забезпечення фахівцями цих вакансій є досить проблематичним, внаслідок об'єктивної технічної відсталості РФ в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, недостатнього рівня заробітної платні в ЗС РФ, відсутності продуманої системи управління ІТ-персоналом.

Одночасно з 2013 р. почалася серйозна підготовка кадрів за рахунок створіння «наукових рот» та рекрутування ІТ-спеціалістів на службу в структурних підрозділах МО РФ. Наприклад Новосибірський державний технічний університет проводив набір в наукову роту ЦНДІ МО РФ в Сергієвому Посаді для «застосування суперкомп'ютерних технологій». У вересні 2015 р. МО РФ відкрило кадетську школу ІТ-технологій, а у грудні того ж року був здійснений перший випуск фахівців спецназу інформаційної безпеки наукових рот із Військової академії зв'язку.

10 січня 2017 р. газета «Коммерсант» опублікувала дослідження міжнародної кампанії Zecurion Analytics, згідно якого РФ входить у п'ятірку держав з чисельності та фінансування кібервійськ. Але у тому ж січні 2017 р. голова комітету Ради Федерації з оборони та безпеки

В. Озеров заявив, що кібервійськ в структурі ЗС РФ немає. Нарешті у лютому 2017 р. факт створення кібервійськ в ЗС РФ визнав й міністр оборони С. Шойгу. У виступі на засіданні Державної Думи РФ він наголосив на тому, що «створені війська інформаційних операцій, що набагато ефективніше й сильніше».

У цілому, аналіз відкритих джерел інформації дає можливість зробити висновок, про те, що у ЗС РФ створена низка структур, які за відповідних умов створення якісної системи взаємодії та координації зможуть ефективно виконувати функції СКБО.

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

*Н.Б. Щокіна, кандидат педагогічних наук доцент,
Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба*

Педагогічне проектування – феномен, що виник як результат взаємодії новітніх тенденцій у розвитку педагогічної теорії й інноваційної практики. Слід зазначити, що для сучасної вищої школи проектна діяльність є одним із засобів досягнення дидактичної мети, через детальний аналіз та розробку проблеми, які повинні завершитися конкретним, практичним результатом, оформленим певним чином.

Проектна діяльність завжди була предметом дослідження багатьох науковців, публікації яких розкривають її зміст і значення в навчальному процесі, підходи до класифікації, але проблема впровадження підготовки викладачів до застосування методу проектів у професійній діяльності висвітлена недостатньо.

Аналіз педагогічної літератури з цього питання дає можливість з'ясувати, що технологія проектів на сьогодні може стати однією з видів дослідницької роботи курсантів. Проектна технологія має бути використана як доповнення до інших видів прямого або непрямого навчання, як засіб прискореного росту і в особистому плані, і в академічному.

На сучасному етапі розвитку освіти метод проектів, в основі якого лежить саме проектна діяльність, як один з найбільш перспективних методів навчання набуває поширення в умовах закладу вищої освіти.

Метод проектів виступає як важлива складова системи продуктивної професійної освіти і являє собою дієвий, нетрадиційний спосіб організації навчальної діяльності через активні способи дій (планування, прогнозування, аналіз, синтез, узагальнення, моделювання), спрямованих на реалізацію особистісно орієнтованого підходу та інтерактивної взаємодії.

Переваги методу проектів полягають у тому, що під час проектної діяльності відбувається, з одного боку, поєднання, інтеграція традиційних, активних та інтерактивних методів навчання, а з іншого – актуалізація, інтеграція та відпрацювання отриманих знань, умінь та навичок курсантів.

Особливістю проектної технології є діяльнісний підхід до освітнього процесу, що стало однією із причин зростання інтересу до цієї форми роботи з боку вітчизняної методичної школи. Проектна технологія ґрунтуються на